ര□ ാം കേരള പഠന കോൺഗ്രസ് – 2005

കേരളവികസന അജ□ – 2006–2016

<u>വികസന രേഖ</u>

അദ്ധ്യായം 1

ആമുഖം

ഇന്ത്യയിലെയും മൂന്നാംലോകത്തിലെയും സമാനമായ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയു□ ാക്കിയ മിക്ക പ്രദേശങ്ങളെയും അപേക്ഷിച്ച് ഉയർന്ന ജീവിതനിലവാരവും അന്തസ്സും ബഹുഭൂരിപക്ഷം വരുന്ന ജനങ്ങൾക്ക് നേടിക്കൊടുക്കുവാൻ കേരളത്തിന് കഴിഞ്ഞിട്ടു□ ്. സാർവ്വത്രിക വിദ്യാഭ്യാസം, പ്രാഥമിക ആരോഗ്യ പരിരക്ഷ, ജീവൻ നിലനിർത്താനുള്ള ഭക്ഷണം, സാമൂഹ്യസുരക്ഷ, വീടുവെക്കാനൊരു തു□ ു സ്ഥലം, മിനിമം കൂലി, സാമൂഹ്യ പാരതന്ത്ര്യത്തിന്റെ നികൃഷ്ട രൂപങ്ങൾ ഇല്ലായ്മ ചെയ്യൽ എന്നിവ കൈവരിച്ചതിലൂടെയാണ് ഇത് സാധ്യമായത്. ഇതിലൂടെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചാനേട്ടങ്ങൾ സാധാരണ ജനങ്ങളിലേക്ക് കിനിഞ്ഞെത്തുന്നതിന് അനന്തമായി കാത്തിരിക്കേ□ തില്ലെന്ന് കേരളം ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾക്ക് കാണിച്ചു കൊടുത്തു. എന്നാൽ കേരളം കഴിഞ്ഞകാലത്തു□ ാക്കിയ ജനാധിപത്യനേട്ടങ്ങളെ സാമ്രാജ്യത്വ ആഗോളവൽക്കരണം അട്ടിമറിക്കുന്ന ആശങ്കകൾക്കിടയിലാണ് നാം പുതിയ സഹസ്രാബ്ദത്തിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചത്.

ജീവിത ഗുണമേന്മയുടെ ഏറ്റവും പ്രധാന സൂചകമായി പരിഗണിക്കപ്പെടുന്ന ശിശുമരണ നിരക്ക് കേരളത്തിൽ 1000–ന് 13 ആണ്. ഇന്ത്യക്കാകെ ഇത് 66 ആണ്. മാതൃമരണനിരക്ക് കേരളത്തിൽ ലക്ഷത്തിനു 198 ഉം ഇന്ത്യയിൽ 407 ഉം ആണ്. കേരളീ-യന്റെ ശരാശരി പ്രതീക്ഷിത ആയുസ്സ് 73 ആണ്. ശരാശരി ഇന്ത്യക്കാരന്റേത് 12 വർഷം കുറവാണ്. ഇന്ത്യയിലെ 65 ശതമാനം സാക്ഷരതയെ അപേക്ഷിച്ച് കേരളത്തിൽ സാർവത്രിക സാക്ഷരത(91%), ഉയർന്ന സ്ത്രീസാക്ഷരത, ആരോഗ്യ–ഭക്ഷ്യവിതരണരംഗങ്ങളിലെ പശ്ചാത്തലസംവിധാനങ്ങളുടെ വ്യാപകത്വം എന്നിവയാണ് ആയുർദൈർഘ്യത്തിനും മരണനിരക്ക് കുറയുന്നതിനും കാരണമായി ചൂ□ ിക്കാണിക്കപ്പെടുന്നത്. മരണനിരക്ക് കുറഞ്ഞത് ജനനനിരക്ക് കുറയുന്നതിന് കാരണമായി (1.7%). 50 വർഷത്തിനകം സംസ്ഥാനത്തെ ജനസംഖ്യ സ്ഥായിയാകും എന്നു പ്രതീക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു. 2035 ആകുമ്പോ-ഴേക്ക് ജനസംഖ്യാവർദ്ധനവ് നിൽക്കുമെന്നാണ് ചില മതിപ്പുകണക്കുകൾ.

കേരളത്തിന് ഈ നേട്ടമു□ ായത് ദീർഘകാലത്തെ ജനകീയ ഇടപെടലിന്റെ ഫലമായാണ്. ഭൂസ്വത്തിന്റെ പുനർവിതരണ കാര്യത്തിൽ ഭൂപരിഷ്കരണം ഏറെ വിജയിച്ചു. ഗ്രാമീണമേഖലയിലെ അധികാരഘടനയെ പാവപ്പെട്ടവർക്ക് അനുഗുണമായി തീർക്കുന്നതിന് ഇത് ഏറെ സഹായിച്ചു. വരുമാനത്തിന്റെ പുനർവിതരണത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്ന കൂട്ടായ വിലപേശലിനെയും ഇത് ശക്തിപ്പെടുത്തി. സഹകരണസ്ഥാപന ശൃംഖല ഗ്രാമപ്രദേശങ്ങളിൽ വ്യാപകമായി വായ്പാ സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തി. അത് കൊള്ള-പ്പലിശക്കാരുടെ പിടി അയച്ചു. ഇടത്തട്ടുകാരെ ഒഴിവാക്കി പരമ്പരാഗതവ്യവസായങ്ങളെ പുനസംഘടിപ്പിക്കാൻ സഹായിച്ചു. ഒപ്പം പൊതുജനാരോഗ്യകേന്ദ്രങ്ങൾ, സ്കൂളുകൾ, റേഷൻ ഷാപ്പുകൾ തുടങ്ങിയ അടിസ്ഥാന സാമൂഹ്യ സംവിധാനങ്ങൾ ഏറെക്കുറെ സന്തുലിതമായി കേരളത്തിലാകെ സ്ഥാപിക്കാനും കഴിഞ്ഞു. ക്ഷേമനിധികളിലൂടെ ബഹുഭൂരിപക്ഷം കൂലിവേലക്കാർക്കും സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്താനും സാധിച്ചു. ശക്തവും പ്രാപ്തവുമായ നിയമനിർമ്മാണങ്ങൾ വഴി ഈ മാറ്റങ്ങൾ സ്ഥായിയാക്കപ്പെട്ടു.

19–ാം നൂറ്റാ□ ിന്റെ അവസാനം മുതൽ സാമൂഹ്യ–നവോത്ഥാന പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ തുടക്കം കുറിച്ച സംഘടിതമായ സാമൂഹ്യപ്രവർത്തനത്തിന്റെ മഹത്തായ പാരമ്പര്യമാണ് ഇതിനു അടിസ്ഥാനമിട്ടത്. സാമ്രാജ്യത്വത്തിനെതിരെയും ഭൂപ്രഭുത്വത്തിനെതിരെയും നടന്ന പോരാട്ടങ്ങളോട് ഈ ജനാധിപത്യപാരമ്പര്യത്തെ കേരളത്തിലെ ഇടതുപക്ഷം കണ്ണിചേർത്തു. ഒപ്പം 1957ലെ ഇ.എം.എസ്. നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെ നേതൃത്വത്തിലു□ ായ കമ്യൂണിസ്റ്റ് മന്ത്രിസഭ മുതലുള്ള ഇടതുപക്ഷ ഗവർമെ□ ുകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വികസനപാതയിൽ നിർണ്ണായകമായ സംഭാവനകൾ നൽകി. ഈ വിധത്തിൽ നാം

കെട്ടിപ്പടുത്ത ജനാധിപത്യപരമായ വികസന പാതയുടെ സാധ്യതകളെയാണ് ഇന്നത്തെ സാമ്രാജ്യത്വ ആഗോളവല്‍ക്കരണ നടപടികള്‍ പരിമിതപ്പെടുത്തുന്നത്.

സാമ്പത്തിക നീതിയും വികസനവും പരസ്പര വിരുദ്ധമാണെന്നതാണ് പൊതുവെ കരുതപ്പെട്ടിരുന്നത്. ഈ ചിന്തയെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിക്കൊ□ ാണ് പുനര്‍ വിതരണത്തില്‍ ഊന്നിയ ഇടത് വികസനതന്ത്രത്തെ വലതുപക്ഷം വെല്ലുവിളിച്ചത്. ഭൂപരിഷ്കരണം നടപ്പിലാക്കല്‍, വിദ്യാഭ്യാസ-ആരോഗ്യമേഖലകളെ ജനാധിപത്യവല്‍ക്കരിക്കുവാന്‍ നടത്തിയ ശ്രമങ്ങള്‍, തൊഴിലാളികളുടെ കൂട്ടായ വിലപേശല്‍ ശക്തിപ്പെടുത്താനുള്ള ശ്രമങ്ങള്‍, ഭരണരംഗത്തെ ജനാധിപത്യപരമായ അധികാര വികേന്ദ്രീകരണം എന്നിവയെ അവര്‍ ശക്തിയായി എതിര്‍ത്തു. മാത്രമല്ല ഇവയെ തടയുന്നതിനുള്ള നടപടികള്‍ സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.

വലതുപക്ഷം ഇപ്പോള്‍ ഉയര്‍ത്തിപ്പിടിക്കുന്ന നവലിബറല്‍വികസന പ്രത്യയ-ശാസ്ത്രം പഴയ പിന്തിരിപ്പന്‍ നിലപാടിന്റെ പുതിയ രൂപം മാത്രമാണ്. ജനങ്ങളുടെ സംഘടനകളും അവരുടെ സാമൂഹ്യ-രാഷ്ട്രീയ അവബോധവും വളര്‍ച്ചയ്ക്ക് വിഘാതമാ-ണെന്നാണ് ഇവരുടെ വിലയിരുത്തല്‍. ജനങ്ങളുടെ ജീവിതനിലവാരം ഉയര്‍ത്തിക്കൊ□ ുവരുന്നതില്‍ ഒരു പ്രധാന പങ്കുവഹിക്കുന്ന ക്ഷേമനേട്ടങ്ങള്‍ ഖജനാവിന് 'ബാധ്യത'യാണെന്നും ഇവര്‍ വീക്ഷിക്കുന്നു. സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തിക നീതി ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിന് ഇടയാക്കുന്ന നിയമങ്ങള്‍ സാമ്പത്തിക വളര്‍ച്ചയുടെ വേഗം കുറക്കുന്ന സങ്കുചിത നടപടികളായും ഇവര്‍ വിലയിരുത്തുന്നു. 1970 കളുടെ തുടക്കം മുതല്‍ രൂപപ്പെട്ടുവന്ന പ്രാദേശിക സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയുടെ മുരടിപ്പ് ഈ ചിന്താഗതിക്ക് ശക്തി പകര്‍ന്നു. ഭൂപരിഷ്കരണം അടക്കമുള്ള പുനര്‍വിതരണ തന്ത്രത്തിന്റെ പരാജയത്തില്‍ നിന്നാണ് ഈ സാമ്പത്തിക മുരടിപ്പു□ ായതെന്ന പ്രചരണവും ഇവര്‍ ഉയര്‍ത്തിക്കൊ□ ുവന്നു. എന്നാല്‍ ഈ ചിന്താഗതി തെറ്റായിരുന്നുവെന്ന് സമീപകാലത്ത് സംസ്ഥാനത്തിലു□ ായ വികസനാനുഭവങ്ങള്‍ തെളിയിച്ചു.

ദീര്‍ഘകാല വിളവുകളാണ് കേരളത്തിന്റെ കാര്‍ഷിക മേഖലയില്‍ പ്രധാനമായും ഇന്ന് നിലനില്‍ക്കുന്നത്. ഇത്തരം ഒരു പരിവര്‍ത്തനം നടക്കുന്നതിന്റെ ഇടയിലു□ ായ കാലഘട്ടമെന്ന നിലയിലാണ് 70 കളില്‍ ഈ രംഗത്ത് മാന്ദ്യം അനുഭവപ്പെട്ടത്. ഈ ദീര്‍ഘകാല വിളകള്‍ ഉല്‍പാദനം നല്‍കാന്‍ തുടങ്ങിയ 1980 കളുടെ മധ്യം മുതല്‍ വളര്‍ച്ചയും ദൃശ്യമായി. 1987-88നും 1998-2000നും ഇടയില്‍ കേരളത്തിന്റെ വരുമാന വളര്‍ച്ചാ നിരക്ക് പ്രതിവര്‍ഷം 6.2% ആയി. അതാകട്ടെ ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാള്‍ അല്പം ഉയര്‍ന്ന തോതിലായിരുന്നു. 1986-87ന് ശേഷമുള്ള വളര്‍ച്ചയുടെ പ്രധാന പ്രഭവ കേന്ദ്രം വിദേശത്ത് നിന്നും മലയാളികള്‍ അയച്ച പണത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള സേവനമേഖലയുടെ വളര്‍ച്ചയായിരുന്നു. ഇത്തരമൊരു സാഹചര്യമൊരുക്കിയത് ഗള്‍ഫ് പ്രദേശങ്ങളിലേക്കും പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിലെ അര്‍ദ്ധ-സാങ്കേതിക മേഖലകളിലേക്കും സമീപകാലത്തു□ ായ കുടിയേറ്റവുമാണ്. പശ്ചിമേഷ്യയിലും പാശ്ചാത്യരാജ്യങ്ങളിലുമു□ ായ വര്‍ദ്ധിച്ച തൊഴില്‍ സാധ്യതകളെ കേരളത്തിലെ യുവജനങ്ങള്‍ക്ക് പ്രയോജനപ്പെടുത്താന്‍ സാധിച്ചത് മനുഷ്യ-വിഭവശേഷി വര്‍ദ്ധനക്കായി നമ്മുടെ സംസ്ഥാനം നേരത്തെ തന്നെ മുതല്‍മുട-ക്കിയതിനാലാണ്. ഈ യാഥാര്‍ത്ഥ്യം നവ-ലിബറല്‍ ചിന്താഗതിക്കാര്‍ മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല.

സാമ്പത്തികനീതിയും ധ്രുതഗതിയിലുള്ള വികസനവും യോജിപ്പിച്ചുകൊ□ ുള്ള വികസന മാതൃക ഉ□ ാക്കിയെടുക്കുന്നതിന് സഹായകമാകുന്ന ചില കാര്യങ്ങളെ സൂചിപ്പിക്കാം. അതില്‍ ആദ്യത്തേത് വിദേശത്തുനിന്നും സംസ്ഥാനത്തേക്ക് അയച്ചുകിട്ടുന്ന പണം ഉ□ ാക്കുന്ന സമ്പാദ്യത്തിന്റെ ലഭ്യതയും അതിന്റെ നിക്ഷേപ സാധ്യതയുമാണ്. പ്രതിശീര്‍ഷ ബാങ്ക് നിക്ഷേപത്തിലും ഗ്രാമീണ കുടുംബങ്ങളുടെ ആസ്തിയിലും ഉ□ ായ വേഗത്തിലുള്ള വളര്‍ച്ചയും ഉയര്‍ന്ന നിലവാരും സംബന്ധിച്ച കണക്കുകള്‍ ഇത് വെളിവാക്കുന്നു. കേരളത്തില്‍ വന്‍വ്യവസായ കുടുംബങ്ങളൊന്നുമില്ലെങ്കിലും ചെറുകിട വ്യവസായങ്ങളും സേവന വ്യവസായങ്ങളും കൃഷിയും വികസിപ്പിക്കാനായി ഉപയോഗിക്കാവുന്ന ചെറുകിട മൂലധനം ധാരാളമു□ ്.

ര□ ാമതായി കേരളത്തിലെ ആഭ്യന്തര ഉപഭോക്തൃ കമ്പോളം ഇന്ത്യയിലെ തന്നെ ഏറ്റവും വലിയവയില്‍ ഒന്നാണ്. 1999-2000 ല്‍ കേരളീയന്റെ ശരാശരി പ്രതിമാസ ഉപഭോഗം 809 രൂപയ്ക്കുള്ളതാണെന്ന് നാഷണല്‍ സാംബിള്‍ സര്‍വ്വേ കണക്കുകള്‍ കാണിക്കുന്നു. ഇത് ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും ഉയര്‍ന്ന നിരക്കാണ്.

മൂന്നാമതായി വിജ്ഞാനാധിഷ്ഠിതവും (വിവര സാങ്കേതിക വിദ്യയും ജൈവ സാങ്കേതിക വിദ്യയും) സേവനാധിഷ്ഠിതവും (വിനോദ സഞ്ചാരം) ആയ പുതിയ വളര്‍ച്ചാമേഖലകള്‍ക്ക് അനുയോജ്യമായ കേരളത്തിലെ മനുഷ്യവിഭവ വികസനത്തിന്റെ സ്വഭാവം. .

നാലാമതായി സംസ്ഥാന ജനസംഖ്യ പരിവർത്തനം വിജയകരമായി പൂർത്തീകരിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ അടിസ്ഥാനാവശ്യങ്ങളുടെ സാർവ്വത്രീകരണവും പട്ടിണി കുറക്കലും എളുപ്പമാണ്.

അഞ്ചാമതായി, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമൂഹ്യ നേട്ടങ്ങളും സജീവമായ രാഷ്ട്രീയ--സാമൂഹ്യ ജീവിതവും ജനാധിപത്യപരമായ അധികാര വികേന്ദ്രീകരണം പോലുള്ള പരീക്ഷണങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന് സഹായകരമാണ്. കൃഷി, ചെറുകിട വ്യവസായങ്ങൾ, തുടങ്ങിയവയുടെ ഉൽപാദനം ഉയർത്തുന്നതിനും സാമൂഹ്യ പങ്കാളിത്തത്തിലൂടെ സേവനങ്ങളുടെ ഗുണമേന്മ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ഇതിലൂടെ കഴിയും. മറ്റൊരു രീതിയിൽ പറഞ്ഞാൽ മാനവിക വികസനത്തിന്റെ പാരമ്പര്യം വികസനപ്രക്രിയയുടെ ത്വരിതഗതിയിലുള്ള വളർച്ചയ്ക്ക് അടിത്തറയായി തീരുന്നു എന്നർത്ഥം.

ആഗോളവൽക്കരണ ഭീഷണികൾ

ഇത്തരത്തിലുള്ള ഗുണപരമായ ഒരു വളർച്ചാ രീതിയ്ക്ക് സാമ്രാജ്യത്വ ആഗോളവൽക്കരണം ഭീഷണി ഉയർത്തുന്നു□ ന്നകാര്യം നാം കണക്കിലെടുത്തേ പറ്റൂ. അസമത്വം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിലേക്കും ബഹുഭൂരിപക്ഷത്തിന്റെ വൻതോതിലുള്ള പാപ്പരീകരണത്തിലേക്കുമാണ് ആഗോളവൽക്കരണം വികസ്വരരാജ്യങ്ങളെ നയിച്ചുകൊ□ ിരിക്കുന്നത്. ആഗോളധനമൂലധനത്തിന്മേലുള്ള വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന ആശ്രിതത്വം വികസ്വര രാജ്യങ്ങൾക്ക് സ്വതന്ത്ര പാത തെരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിനുള്ള സാദ്ധ്യതകൾ വെട്ടിച്ചുരുക്കുന്നു. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ താഴെപ്പറയുന്ന ഭീഷണികൾ വ്യക്തമായി തിരിച്ചറിയേ□ തു□ ്.

ഒന്നാമതായി അന്താരാഷ്ട്ര വിപണിയിൽ കാർഷിക ഉല്പന്നങ്ങളുടെ വിലയിലു□ ാവുന്ന വൻ മാറ്റങ്ങൾ ആഭ്യന്തര വളർച്ചയെ ഗുരുതരമായി ബാധിക്കുന്നു. ദീർഘകാലവിളകളുടെ പ്രാമുഖ്യം മൂലം വിലമാറ്റങ്ങൾക്കനുസൃതമായി വിളകളിൽ മാറ്റംവരുത്തുക ശ്രമകരമാണ്. 1999–2000 ന് ശേഷം കാർഷിക വരുമാനത്തിൽ കേവലമായ കുറവു□ ായി. ഉല്പന്നങ്ങളുടെ വിലയിടിവ്, ഭക്ഷ്യസുരക്ഷയുടെ തകർച്ച, സബ്സിഡികൾ എടുത്തുകളയൽ, വായ്പാ ചെലവിന്റെ വർദ്ധന, പൊതുനിക്ഷേപത്തിലു□ ായ കുറവ് എന്നിവ മൂലം ഉ□ ായ കാർഷിക തകർച്ച നൂറുകണക്കിന് കർഷകരെ ആത്മഹത്യയിലേക്ക് നയിച്ചു.

ര□ ാമതായി പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങളും മത്സ്യബന്ധനവും സ്തംഭനാവസ്ഥയിലാണ്. കശുവ□ ി, കയർ, മത്സ്യം തുടങ്ങിയവയ്ക്ക് ഇപ്പോൾ നല്ല വിപണിയു□ ്. എന്നാൽ സാമ്പത്തിക ആഗോളവൽക്കരണത്തിന്റെ ഫലമായി തൊഴിലെടുക്കുന്ന ജനവിഭാഗങ്ങൾക്ക് ഇതിന്റെ നേട്ടം ലഭിക്കുന്നില്ല മാത്രമല്ല വരുമാനത്തിൽ കുറവ് അനുഭവപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു.

മൂന്നാമതായി ഇപ്പോഴത്തെ വികസന പ്രക്രിയയെ അല്പമൊന്ന് പെരുപ്പിച്ചു പറഞ്ഞാൽ 'തൊഴിൽരഹിത വളർച്ച'യെന്ന് വിളിക്കാം. സംഘടിതമേഖലയിൽ തൊഴിൽ സാധ്യതകൾ ഏറെക്കുറെ ഇല്ലാതാവുകയും സേവന മേഖലയിൽ പോലും തൊഴിൽ ലഭ്യത കുറയുകയും ചെയ്തു. തൊഴിലില്ലായ്മ ഭീകരമായി വളരുകയാണ്. സ്ത്രീകൾക്കിടയിൽ അഭൂതപൂർവ്വമായ തൊഴിലില്ലായ്മാ നിരക്കാണ് നിലനിൽക്കുന്നത്. ഗ്രാമ പ്രദേശങ്ങളിൽ 26%വും നഗര പ്രദേശങ്ങളിൽ 28%വും ആണത്. സ്ത്രീ തൊഴിൽ പങ്കാളിത്ത നിരക്ക് കുറവായിരിക്കുന്നതിന് മുഖ്യകാരണം സ്ത്രീകൾക്കിടയിലെ വൻതോതിലുള്ള തൊഴിലില്ലായ്മയാണ്.

നാലാമതായി, ഒരു പ്രതിസന്ധി ഘട്ടത്തെ ഫലപ്രദമായി തരണം ചെയ്യുവാൻ കഴിയാത്ത വിധത്തിലേക്ക് സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ സാമ്പത്തികനില എത്തിച്ചേർന്നിരിക്കുന്നു. കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്ന് ആവശ്യമായ വിഹിതം കൈമാറ്റം ചെയ്യപ്പെടാത്തതാണ് സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിക്കുള്ള മുഖ്യകാരണം. കേന്ദ്രഗവർമെ□ ിന്റെ നികുതി പരിഷ്കാരങ്ങൾ, ചെലവു നിയന്ത്രിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി സാമ്പത്തിക ഉത്തരവാദിത്വ നിയമം ഉ□ ാക്കിയ പരിമിതികൾ, ധനകമ്മീഷന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ എന്നിവ ആഭ്യന്തര വിഭവ സമാഹരണത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ശേഷി വെട്ടിക്കുറക്കുന്നു. സാമൂഹ്യ–സാമ്പത്തിക മേഖലകളിലെ ചെലവുകളിലും കൃഷി–പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങൾ എന്നിവയിലെ നിക്ഷേപത്തിലും ഉ□ ായ ഞെരുക്കമാണ് ഇതിന്റെ ആത്യന്തിക ഫലം.

യു.ഡി.എഫ്. ഭരണകാലത്തെ വികസനാനുഭവങ്ങൾ ഒരുകാര്യം വ്യക്തമാക്കുന്നു□ ്. സാമ്പത്തിക ആഗോളവൽക്കരണം ഉ□ ാക്കുന്ന സാമൂഹ്യ വിനാശവും അതിന്റെ ജനദ്രോഹമുഖവുമാണത്. സംസ്ഥാന വരുമാനത്തിന്റെ കണക്കുകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നത് കാർഷിക മേഖലയിൽ (ആകെ തൊഴിലാളികളുടെ 32% ജോലിയെടുക്കുന്ന മേഖലയാണിത്) നിന്നുള്ള വരുമാനം 1999–2000 നും 2003–04നും ഇടയിൽ 15% കുറഞ്ഞു. തൊഴിലില്ലായ്മ വൻതോതിൽ വർദ്ധിച്ചു. ഇക്കാലയളവിൽ നിർമ്മാണമേഖലയിൽ നിന്നുള്ള വരുമാനം 3 ശതമാനം കുറഞ്ഞു. ജില്ലകൾക്കിടയിലെ വരുമാന അസമത്വം വർദ്ധിച്ചു. ലഘുവായ്പാ

പദ്ധതികൾക്ക് അസമത്വം വർദ്ധിക്കുന്നത് തടയുവാനോ ജനങ്ങൾ ദരിദ്രവൽക്കരിക്കപ്പെടുന്നത് ഇല്ലാതാക്കുവനോ കഴിഞ്ഞില്ല. ഇതിന്റെ ഫലമായു□ ായ സാമൂഹ്യ ആഘാതങ്ങൾ ജനാധിപത്യപരമായി തിരിച്ചുവിടാൻ കഴിയാത്ത ഇടങ്ങൾ ജാതി–വർഗ്ഗീയ–-വിഭാഗീയ–വിഘടനശക്തികളുടെ വിഹാരകേന്ദ്രങ്ങളായി മാറി.

സ്വശ്രയവിദ്യാഭ്യാസനയം മെരിറ്റിനെയും സാമൂഹ്യ നീതിയേയും അവസര സമത്വത്തെയും തകർത്തു. സംസ്ഥാനത്തിലെ പൊതുവിദ്യാഭ്യാസം ലാഭകരമല്ലെന്നു പറഞ്ഞ് അതിനെയും പതുക്കെ തകർക്കുന്നതിലേക്കാണ് നീങ്ങുന്നത്. പൊതു ആരോഗ്യ സമ്പ്രദായത്തെയും ഇതേനിലയിലേക്ക് മാറ്റിതീർക്കുന്നതിനാണ് ശ്രമിക്കുന്നത്. ജനാധിപത്യപരമായ അധികാര വികേന്ദ്രീകരണത്തെ തടസ്സപ്പെടുത്തുകയും സാമൂഹ്യ പങ്കാളിത്തത്തെ സ്വകാര്യവൽക്കരണം കൊ□ ് പകരംവയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. പൊതുമേഖല ഒന്നടങ്കം സ്വകാര്യവൽക്കരിക്കണമെന്ന വ്യവസായസ്ഥാപന പുനരുദ്ധാരണ കമ്മിറ്റിയുടെ നിർദ്ദേശം സർക്കാർ അംഗീകരിച്ചു. ഉദ്യോഗസ്ഥരെ വെട്ടിക്കുറച്ചുകൊ□ ും ആനുകൂല്യങ്ങൾ ഇല്ലാതാക്കിയും സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധി പരിഹരിക്കണമെന്ന് നിർദ്ദേശിച്ചു. ധനവിനിയോഗ ഉത്തരവാദിത്വ–മാനേജ്മെന്റ് നിയമത്തിന്റെ പേരു പറഞ്ഞ് തൊഴിലാളികളുമായു□ ാക്കിയ കരാറുകൾ ഏകപക്ഷീയമായി റദ്ദു ചെയ്തു.

പൊതുസേവനങ്ങളുടെ യൂസർ ഫീസ് വർദ്ധന, സാമൂഹ്യ സമ്പത്തിന്റെ സ്വകാര്യവൽക്കരണം, പൊതുമേഖല വിറ്റഴിക്കൽ, വിദ്യാഭ്യാസ വ്യവസ്ഥയുടെ വാണിജ്യവൽക്കരണം, അന്താർദ്ദേശീയ വായ്പാദായകരുടെ നിർദ്ദേശാനുസരണമുള്ള ഘടനാപരമായ നീക്കുപോക്കുകൾ തുടങ്ങിയ ജനവിരുദ്ധനയങ്ങൾക്കെതിരെ സംസ്ഥാനത്ത് ശക്തമായ ബഹുജന പോരാട്ടങ്ങൾ ഉയർന്നു വന്നതിൽ അത്ഭുതമില്ല. സാമ്രാജ്യത്വ ആഗോളവൽക്കരണത്തിനെതിരെ ഇടതുപക്ഷം നിലകൊള്ളുന്നു. നവലിബറൽ സാമ്പത്തിക നയങ്ങൾ തിരുത്തണമെന്ന് അത് ദേശീയതലത്തിൽ തന്നെ ആവശ്യപ്പെടുന്നു. ഇന്ന് നിലവിലുള്ള സാമ്രാജ്യത്വ നിയന്ത്രിത ആഗോള സാമ്പത്തികക്രമം മാറ്റുന്നതിന് വേ□ ി കൂടിയാണ് അത് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. അത്തരത്തിൽ ആഗോളതലത്തിലും ദേശീയതലത്തിലും മാറ്റമു□ ാക്കേ□ ത് കേരളത്തിന്റെ വികസനത്തിന് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. എങ്കിലേ ജനാധിപത്യപരമായ വികസന സാദ്ധ്യതകൾ പൂർണ്ണമായി ഉപയോഗിക്കുന്നതിനും മനുഷ്യ വിജ്ഞാനത്തിലു□ ായിട്ടുള്ള പുതിയ മുന്നേറ്റങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചു നേട്ടങ്ങൾ ഉ□ ാക്കുന്നതിനും കഴിയൂ.

ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ സമീപനം

സാമ്രാജ്യത്വ ആഗോളവൽക്കരണമില്ലാതാവുന്നതുവരെ ഒന്നും ചെയ്യാനാവില്ല എന്ന് ഈ പറഞ്ഞതിനർത്ഥമില്ല. നിലനിൽക്കുന്ന ലോക യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളുമായി ഇടപെട്ട് പ്രതികരിച്ചു കൊ□ ു മാത്രമേ ആഗോളവൽക്കരണത്തിനെതിരായ പോരാട്ടം മുന്നോട്ടുകൊ□ ുപോകാനാവൂ. കോളനി ഭരണകാലത്തും അതിനു ശേഷവും കേരളത്തിലെ പുരോഗമന ശക്തികൾ ജനങ്ങൾക്ക് ഒരു നല്ല ജീവിതമു□ ാക്കി കൊടുക്കുവാൻ വേ□ ി എങ്ങനെയാണോ ഇടപെട്ടു പ്രതികരിക്കുകയും അതുവഴി ആ വ്യവസ്ഥകൾക്കെതിരെ ജനങ്ങളെ ഫലപ്രദമായി അണിനിരത്തുകയും ചെയ്തത്, അതുപോലെ സാമ്പത്തിക ആഗോളവൽക്കരണത്തിൽ ഇടപെട്ടു പ്രതികരിക്കുന്നതിന് കേരളത്തിലെ ഇടതുപക്ഷ പ്രസ്ഥാനം ഒരു പരിപാടി തയ്യാറാക്കണം. കേരളത്തിലെ എല്ലാ വികസന പ്രശ്നങ്ങളും പ്രതിസന്ധി നിറഞ്ഞ സാമ്രാജ്യത്വചട്ടകൂടിനുള്ളിൽ പരിഹരിക്കാമെന്ന യാതൊരു വ്യാമോഹവുമില്ലാതെ തന്നെ അതിന്റെ പരിമിതികൾക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊ□ ് പരമാവധി പുരോഗതിയു□ ാക്കുന്നതിനുമാവശ്യമായ ഒരു വികസന അജ□ ജനസമക്ഷം മുന്നോട്ടുവെക്കാനാവണം.

ചരിത്രത്തിലേക്ക് തിരിഞ്ഞുനോക്കിയാൽ കേരളത്തിലെ ഇടതുപക്ഷമാണ് ഐക്യകേരള പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കാലത്ത് വികസനത്തിനുള്ള പരിപാടി മുന്നോട്ടു വെച്ചതെന്ന് കാണുവാൻ കഴിയും. ''കേരളം മലയാളികളുടെ മാതൃഭൂമി'' എന്ന ഇ.എം.എസ്. നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെ ഗ്രന്ഥം ഈ വികസനവീക്ഷണത്തിന്റെ ഉത്തമോദാഹരണമാണ്. ഫെഡറൽ സംവിധാനത്തിന്റെ പരിമിതികൾ, വലതുപക്ഷ നയങ്ങൾ ഉയർത്തിക്കൊ□ ുവന്ന തടസ്സങ്ങൾ ഇവക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊ□ ് ഈ പരിപാടി സംസ്ഥാനത്ത് നടപ്പിലാക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചതിന്റെ നേട്ടം കേരളത്തിന്റെ സമ്പദ്ഘടനയ്ക്ക് ഉ□ ായിട്ടു□ ്. ഒപ്പം ഈ വിജയം തന്നെ പുതിയ വെല്ലുവിളികളുയർത്തി; അവയെയാണ് ചിലർ ''ര□ ാം തലമുറ പ്രശ്നങ്ങൾ'' എന്ന് വിളിക്കുന്നത്. വികസന നയങ്ങളുടെ വിലയിരുത്തലും പുനഃസംഘടനയും ഇത് ആവശ്യപ്പെടുന്നു. മാറുന്ന ലോകത്തിൽ മാറിയ കേരളത്തിന്റെ പുതിയ വികസന പരിപാടി എന്തായിരിക്കണം? എ.കെ.ജി.പഠന ഗവേഷണ കേന്ദ്രത്തിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ 1994ൽ വിളിച്ചു ചേർത്ത കേരള പഠനത്തിനുള്ള അന്താരാഷ്ട്ര പഠന കോൺഗ്രസ്സിൽ പങ്കെടുത്ത ആയിരത്തഞ്ഞൂറോളം വരുന്ന പണ്ഡിതന്മാരുടെയും നയകർത്താക്കളുടെയും സാമൂഹ്യ--

രാഷ്ട്രീയ പണ്ഡിതന്മാരുടെയും മുന്നിൽ ഇ.എം.എസ്. ഉന്നയിച്ച ചോദ്യം ഇതാണ്. ഇ.എം.എസ്. ഉദ്ഘാടന പ്രസംഗത്തിൽ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:

''സമകാലീന കേരളത്തെ സമഗ്രമായി പരിശോധിച്ചിട്ട് ഒരു പുതിയ അജ□ യ്ക്ക് രൂപം നൽകേ□ തു□ ന്ന് എനിക്ക് തോന്നുന്നു. ഇത് ഒരു രാഷ്ട്രീയ പാർടിക്കും തനിച്ചു ചെയ്യാവുന്ന കർത്തവ്യമല്ല. രാഷ്ട്രീയ പാർടികൾക്ക് മാത്രമായി ചെയ്യാൻ പറ്റുന്ന കാര്യവുമല്ല. ഇത് നമ്മുടെ നാട്ടിലെ പണ്ഡിതന്മാർക്കും ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർക്കുമുള്ള സുപ്രധാന പങ്ക് വഹിക്കാൻ കഴിയുന്ന ദേശീയ കടമയാണ്. അരനൂറ്റാ□ ിന് മുമ്പ് ഞങ്ങൾ ഐക്യ കേരളത്തിൽ ഒരു ജനാധിപത്യ പരിപാടിയ്ക്ക് രൂപം നൽകുന്നതിന് മുന്നിട്ടിറങ്ങിയപ്പോൾ ഇന്നത്തേതുപോലെ ഒരു അക്കാദമിക് സമൂഹമോ പ്രൊഫഷണൽ വിദഗ്ദ്ധരോ കേരളത്തിൽ ഉ□ ായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ ഞങ്ങൾ രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തകർ ധൈര്യപൂർവ്വം ആ വെല്ലുവിളി ഏറ്റെടുത്തു. അതിലൂടെ കൈവരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞ ചില പ്രധാന നേട്ടങ്ങളെക്കുറിച്ചും ഞാൻ വിവരിക്കുകയു□ ായി. എന്നാൽ ഇന്നത്തെ പ്രശ്നങ്ങൾ വ്യത്യസ്തമാണ്. ഒരു പക്ഷെ, കൂടുതൽ സങ്കീർണ്ണവുമായിരിക്കാം. എത്രയും വേഗം വിവിധ ശാസ്ത്രശാഖകളിലെ അക്കാദമിക് പണ്ഡിതന്മാരും സാങ്കേതിക വിദഗ്ദ്ധരും രാഷ്ട്രീയ പ്രവർത്തകരും എല്ലാവരും പങ്കെടുക്കുന്ന ഒരു ബൃഹത്തായ ദേശീയ സംവാദത്തിന് രൂപം നൽകേ□ താണ്. എങ്ങനെ നമ്മുടെ ഉല്പാദന അടിത്തറയെ ശക്തിപ്പെടുത്താം എന്നുള്ളതായിരിക്കണം ഈ സംവാദത്തിലെ ഒരു മുഖ്യവിഷയം. രാഷ്ട്രീയാഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങൾ മായാൻ പോകുന്നില്ല. പക്ഷെ, ഇന്നത്തെ പ്രതിസന്ധി മറികടക്കുന്നതിന് എല്ലാവർക്കും അംഗീകരിക്കാവുന്ന ചില പൊതുനയപരിപാടികളിൽ എത്തിച്ചേരാമെന്ന് എനിക്ക് ഉറപ്പു□ ്.'' (കേരള പഠന കോൺഗ്രസ് വോള്യം 1, പേജ് 5).

ഒരു സമവായത്തിലെത്തുക പഠനകോൺഗ്രസ്സിന്റെ ലക്ഷ്യമായി അന്ന് കരുതിയിരുന്നില്ല. എന്നാൽ ഒരു പുതിയ സമീപനത്തിന്റെ വിശാലമായ കാഴ്ചപ്പാട് ഉയർന്നു വന്നു. കോൺഗ്രസ്സിനു ശേഷം നടന്ന സെമിനാറുകളിലൂടെയും മറ്റ് വേദികളിലൂടെയും ചർച്ച തുടരുകയായിരുന്നു.

അന്താരാഷ്ട്ര പഠനകോൺഗ്രസ്സ് ഉ□ ാക്കിയ പുതിയ അവബോധം 1996–2001ൽ വന്ന ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണി ഗവർമെ□ ിന്റെ നയങ്ങളിൽ ഏറെ സ്വാധീനം ചെലുത്തി. ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട നേട്ടം ജനകീയാസൂത്രണം നടപ്പിലാക്കിയതായിരുന്നു. അതുപോലെ തന്നെ പുതിയ വികസന മേഖലകളായ വിവര സാങ്കേതിക വിദ്യയിലും വിനോദ സഞ്ചാരത്തിലും കൂടുതൽ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തിയിരുന്നു. ഈ മേഖലകളിൽ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കാൻ ലക്ഷ്യമിട്ട് പ്രത്യേക നടപടികളുമു□ ായി. പുതിയ മേഖലകൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകുമ്പോൾ തന്നെ കൃഷിയോ പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങളോ അവഗണിക്കപ്പെടാത്ത സ്ഥിതിയും ഉറപ്പുവരുത്തി. പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങളുടെ പുനഃസംഘാടനം, പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നവീകരണം, കൃഷിയിൽ ഗ്രൂപ്പ് ഫാമിംഗ് പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കൽ, സാമൂഹ്യക്ഷേമ പദ്ധതി വ്യാപകമാക്കൽ, വിദ്യാർത്ഥി കേന്ദ്രീകൃത സ്കൂൾ പാഠ്യപദ്ധതി നവീകരണം എന്നിവയ്ക്ക് പ്രാധാന്യവും കൊടുത്തു. വികസനനയങ്ങളെക്കുറിച്ച് സമവായമു□ ാക്കുന്നതിനായി പ്രത്യേക താല്പര്യമെടുക്കുകയും അതിദ്രുത വികസനത്തിനുള്ള സാമൂഹ്യ പശ്ചാത്തലമൊരുക്കുകയും ചെയ്തു.

നവ–ലിബറൽ പരിഷ്കാരങ്ങൾക്ക് ഊന്നൽ നൽകിക്കൊ□ ് 2001ൽ അധികാരത്തിൽ വന്ന ഐക്യ ജനാധിപത്യ മുന്നണി ഗവർമെ□ ് ഉയർന്നുവന്നിരുന്ന ഈ സമവായ ശ്രമങ്ങൾക്ക് കനത്ത തിരിച്ചടി നൽകി. കൃഷിയിലും, പരമ്പരാഗത മേഖലകളിലും അവരുടെ നയങ്ങൾ പ്രക്ഷോഭങ്ങൾ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി. സംസ്ഥാനത്ത് ഏറെ സമവായമു□ ായിരുന്ന ജനാധിപത്യപരമായ അധികാര വികേന്ദ്രീകരണത്തിലടക്കം യു.ഡി.എഫിന്റെ സംഭാവന നിഷേധാത്മകമായിരുന്നു. ജനകീയാസൂത്രണമെന്ന പേരു പോലും ഉൾക്കൊള്ളാനാവാതെ അർത്ഥരഹിതമായ കേരള വികസന പദ്ധതി എന്ന പേര് അവർ സ്വീകരിച്ചു. മൂന്നാമത് ഭരണപരിഷ്കാര കമ്മീഷൻ റിപ്പോർട്ട് ഭരണ നവീകരണ പദ്ധതിയെന്ന പേരിൽ അധഃപതിപ്പിക്കുകയും ട്രേഡ്‌യൂണിയൻ അവകാശങ്ങൾ, സംസ്ഥാനത്തെ ജനതയുടെ വിപ്ലവബോധം എന്നിവക്കെതിരെ പ്രകടമായും നികൃഷ്ഠവുമായ രീതിയിൽ ആക്രമണം നടത്താൻ അത് അവസരമാക്കുകയും ചെയ്തു.

അന്താരാഷ്ട്ര കേരള പഠന കോൺഗ്രസ്സ് നടന്നിട്ട് ഒരു ദശകം പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. കേരളത്തിലെ ഇടതുപക്ഷത്തിന് അഞ്ചുവർഷം അധികാരത്തിലിരുന്നതിന്റെയും അഞ്ചുവർഷം പ്രതിപക്ഷത്തിരുന്നതിന്റെയും അനുഭവമു□ ്. ഫലപ്രദമായ ചർച്ചകളിൽ നിന്നും അനുഭവങ്ങളിൽ നിന്നും സംസ്ഥാന വികസനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഞങ്ങളൊരു കാഴ്ചപ്പാടിൽ എത്തിയിട്ടു□ ്. ഇത് വികസനപരിപാടി കൂടുതൽ വിപുലമായ ചർച്ചക്കും സംവാദത്തിനുമായി ബുദ്ധിജീവികൾ, നയരൂപീകരണ കർത്താക്കൾ, സാമൂഹ്യ–രാഷ്ട്രീയ നേതാക്കൾ തുടങ്ങി എല്ലാ വിഭാഗം ജനങ്ങളുടെയും മുമ്പിൽ അവതരിപ്പിക്കുകയാണ്.

അദ്ധ്യായം 2

കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വികസനം – വിലയിരുത്തൽ

1994–ലെ അന്താരാഷ്ട്ര കേരള പഠന കോൺഗ്രസ്സിൽ ഇ.എം.എസ്. ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിച്ചു: ''കേരളത്തിന്റെ നേട്ടങ്ങളെ ചൊല്ലിയുള്ള പണ്ഡിതന്മാരുടെ പ്രശംസാവചനങ്ങൾ നാം അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധിയിൽ നിന്ന് ശ്രദ്ധതിരിക്കാൻ ഇടവരുത്തരുത്. ഇന്ത്യയിലെ മറ്റു സംസ്ഥാനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് സാമ്പത്തിക പുരോഗതിയിൽ നാം പിന്നിലാണ്. ഇത് പരിഹരിക്കാൻ അമാന്തം പാടില്ല. ഉല്പാദന – തൊഴിൽ രംഗങ്ങളിലെ പിന്നോക്കാവസ്ഥ അവഗണിക്കുന്നത് ആത്മഹത്യാപരമായിരിക്കും.''

1980 കളുടെ അവസാനംവരെയുള്ള കേരള സമ്പദ്ഘടനയുടെ നിശ്ചലാവസ്ഥയാണ് ഇ.എം.എസ്. ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചത്. എൺപതുകൾക്ക് ശേഷം സമ്പദ്ഘടനയിൽ മുന്നോട്ടുള്ള ചലനം ദൃശ്യമാണെങ്കിലും, ഇ.എം.എസ്. അന്ന് ചൂ□ ിക്കാണിച്ച കാര്യങ്ങൾ (ദ്രുതഗതിയിള്ള സാമ്പത്തിക വളർച്ച, പ്രത്യേകിച്ച് ഉല്പാദന മേഖലാ രംഗത്ത്) ഇന്നും പ്രസക്തമാണ്. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ സ്വാതന്ത്ര്യാനന്തര കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുടെ ഘടന പരിശോധിക്കുന്നതിന് സാംഗത്യം ഏറെ ഉ□ ്.

കേരളത്തിന്റെ സമ്പദ്ഘടനയുടെ വികാസത്തെ അഞ്ച് ഘട്ടങ്ങളായി തിരിക്കാം. ആദ്യത്തെ മൂന്ന് പഞ്ചവത്സര പദ്ധതികളിൽ കേരളത്തിന് ഏറെ സാമ്പത്തിക വികാസം ഉ□ ായില്ല. 1960 കളുടെ മധ്യത്തോടെ ഇതിനൊരു മാറ്റം വരികയും കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വളർച്ച ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൾ വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു. 1960 കളുടെ മധ്യം മുതൽ ദേശീയ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ പ്രതിസന്ധിയിലായിരുന്നുവെന്ന് ഓർക്കണം. 1966–67നും, 1972–73നും ഇടയിൽ കേരളത്തിന്റെ ആഭ്യന്തര ഉല്പാദനം വർഷം പ്രതി 5.13% ക□ ് വളരുകയായിരുന്നു. (പട്ടിക 1 കാണുക) ഇതേ കാലയളവിൽ ദേശീയ ശരാശരി 4% മാത്രമായിരുന്നു. കൃഷി, നിർമ്മാണ വ്യവസായം, സേവന മേഖല എന്നിവയിലെല്ലാം കേരളത്തിന്റെ വളർച്ചാ നിരക്ക് ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൾ മുന്നിലായിരുന്നു.

എന്നാൽ 1973–74 മുതൽ 1986–87 വരെയുള്ള വർഷങ്ങളിൽ കേരളത്തിൽ മൊത്തം വാർഷിക ഉല്പാദനം 1.63% ആയി കുത്തനെ ഇടിഞ്ഞു. കാർഷിക രംഗത്ത് വളർച്ച കുറയുകയാണ് ഉ□ ായത് (–0.01%). വ്യവസായരംഗത്തെ വളർച്ച 1967–68 നും 1972–73നും ഇടയിലു□ ായിരുന്ന 9.73 ശതമാനത്തിൽ നിന്ന് 1973–74 മുതൽ 1986–87 വരെയുള്ള കാലത്ത് 2.64% ആയി കുറഞ്ഞു. ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൽ കുറവാണ് ഈ വളർച്ചാ നിരക്ക്.

ഈ വളർച്ചക്കു ശേഷം 1987–88 മുതൽ 1999–2000 വരെയുള്ള വർഷങ്ങൾ കേരള സമ്പദ് ഘടനയുടെ ഉയർത്തെഴുന്നേല്പിന്റെ കാലമായിരുന്നു. (കേരളം 6.16%, ഇന്ത്യ 5.90%) 1980 ൽ വളർച്ചാ നിരക്കിൽ പതിനാല് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ കേരളത്തിന്റെ സ്ഥാനം 13 ആയിരുന്നത് 1990 ആവുമ്പോഴേക്ക് 5 ആയി ഉയർന്നു. കൃഷി, വ്യവസായ മേഖല, സേവന രംഗം എന്നിവയിലെല്ലാം ഉണർവ്വ് ദൃശ്യമായി.

1986–87ന് ശേഷമുള്ള സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുടെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട സ്രോതസ്സ് സേവനമേഖലയാണ്. 1987–88നും 2003–04നും ഇടയിലായി 7% വളർച്ചയാണ് ഈ മേഖലക്കു□ ായത്. ഗതാഗതം, വാർത്താവിനിമയം, ബാങ്കിംഗ്, ഇൻഷ്വറൻസ്, കെട്ടിട നിർമ്മാണം, വ്യാപാരം, ഹോട്ടലുകൾ, ഭോജനശാലകൾ എന്നിവയാണ് സേവനമേഖലക്ക് ഈ വളർച്ച നേടിക്കൊടുത്തത്. 1986–87 ന് ശേഷമുള്ള വളർച്ചയുടെ 64% സംഭാവന ചെയ്തട് ഈ മേഖലയാണ്.

ഇതിനകം സൂചിപ്പിച്ച സാമ്പത്തിക ഉണർവ്വ് 1999–2000 ആയപ്പോഴേക്കും ദുർബ്ബലമായി. 1987–88 മുതൽ 1999–2000 വരെയുള്ള വർഷങ്ങളിലെ കാർഷിക വളർച്ചാ നിരക്ക് 3.55 ശതമാനമാണ്. 1987–88 മുതൽ 2003–04 വരെയുള്ള കണക്ക് പരിശോധിച്ചാൽ ഇത് 0.65% ആണെന്ന് കാണാം. വ്യവസായ മേഖലയിലും ഇതേപോലെ 6.14% ൽ നിന്ന് 3.61% ലേക്ക് വളർച്ചാ നിരക്ക് ഇടിഞ്ഞതായി കാണാം. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യക്തമാകുന്ന ഒരു ചിത്രം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മൊത്തം ആഭ്യന്തര ഉല്പാദനം 1987–88 നും 1999–2000 നും ഇടയിലുള്ള വർഷങ്ങളിൽ 6.16% ആയിരുന്നത് 1987–88 നും 2003–04നും മധ്യേയുള്ള വർഷങ്ങളിൽ 5.71 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു എന്നതാണ്.

കാർഷിക വ്യാവസായിക രംഗങ്ങളിലെ തളർച്ചയെയാണ് ഈ കണക്കുകൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. 1999–2000 മുതൽ 2003–04 വരെ കാർഷിക മേഖലയിൽ നിന്നുള്ള വരുമാനത്തിൽ ഗണ്യമായ കുറവു□ ായി. സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു നിയമം തന്നെ, സാമ്പത്തിക വളർച്ചാനിരക്ക് കുറയുമ്പോൾ ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനത്തിലെ കാർഷിക മേഖലയുടെ പങ്ക് കുറയുമെന്നാണ്. മൊത്ത ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനത്തിൽ

കൃഷിയുടെ പങ്ക് 1999–2000 ൽ 21.5 ശതമാനമായിരുന്നത് 2003–04 ൽ 12.9 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. ഇക്കാലത്ത് കാർഷികമേഖലയിൽ തൊഴിലെടുക്കുന്നവരുടെ എണ്ണത്തിൽ കുറവൊന്നും ഉ□ായിട്ടില്ല. കൃഷിയിൽ നിന്നുള്ള യഥാർത്ഥ വരുമാനക്കുറവ് തന്നെയാണ് ഈ ദുസ്ഥിതിക്ക് കാരണം. കാർഷികമേഖലയുടെ ഇന്നത്തെ പരിതാപകരമായ പതനത്തിനു കാരണമായ ഉദാരവൽക്കരണം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക രംഗത്ത് എത്ര വലിയ പ്രത്യാഘാതങ്ങളാണ് വരുത്തിയതെന്ന് മേൽസൂചിപ്പിച്ച കണക്കുകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഈ അവസ്ഥ തുടരുന്നത് കേരളത്തിന്റെ വരുമാനത്തെയും തൊഴിൽ സാധ്യതയെയും അപകടകരമായ അവസ്ഥയിലേക്ക് എത്തിക്കും.

അദ്ധ്യായം 3

സുസ്ഥിരവും സമത്വാധിഷ്ഠിതവുമായ വികസനതന്ത്രം

നമ്മുടെ വികസനതന്ത്രത്തിന്റെ ആണിക്കല്ല് ത്വരിതഗതിയിലുള്ള സാമ്പത്തിക വളർച്ചയാണ്. കേരളത്തിന്റെ വളർച്ചാനിരക്ക് എന്തുകൊ□് ദേശീയ ശരാശരിയെക്കാൾ കൂടുതലായിരിക്കണം? ഒന്നാമതായി ഉയർന്ന വിദ്യാഭ്യാസയോഗ്യത കാരണം ഒരാൾക്ക് ജോലി ലഭിക്കാൻ വേ□ുന്ന മുതൽമുടക്ക് കേരളത്തിൽ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് കൂടുതലാണ്. ര□ാമതായി നിലവിലുള്ള പൊതുസാമൂഹ്യസംവിധാനങ്ങളെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനും സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ സംവിധാനം വിപുലീകരിക്കുന്നതിനും കൂടുതൽ ഉയർന്ന സാമ്പത്തിക വളർച്ച ഉ□ാകണം. മൂന്നാമതായി ദ്രുതഗതിയിലുള്ള സാമ്പത്തിക വളർച്ചയിലൂടെ മാത്രമെ പ്രതിസന്ധി പരിഹരിച്ച് കടക്കെണിയിൽ നിന്ന് കേരളത്തിന് രക്ഷനേടാൻ സാധിക്കൂ.

ദേശീയ ശരാശരിയേക്കാൽ ഉയർന്ന സാമ്പത്തിക വളർച്ച നേടണമെങ്കിൽ നിക്ഷേപം വർദ്ധിപ്പിക്കേ□തു□്. എത്രക□് വർദ്ധിപ്പിക്കണമെന്നത് കിരൃലാലിമേഹ ഇമുശമേഹ ഛൗേുൗ ഞമശേീ (കഇഛഞ) നെ ആശ്രയിച്ചാണിരിക്കുന്നത്. ഒരു രൂപ അധിക വരുമാനമു-□ാക്കാൻ എത്ര രൂപ മൂലധനം നിക്ഷപിക്കണം എന്നതിന്റെ സൂചകമാണ് ഇത്.

എന്തുമാത്രം മൂലധനം നിക്ഷേപിക്കപ്പെടുന്നു□് എന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച് സംസ്ഥാനതലത്തിൽ വിവരങ്ങൾ ലഭ്യമല്ലാത്തതിനാൽ കൃത്യമായി സംസ്ഥാനതല ഐ.സി.ഒ.ആറി(കഇഛഞ)ന്റെ കണക്കെടുക്കാൻ പ്രയാസമു□്. കേന്ദ്ര സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഓർഗനൈസേഷനും സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് വകുപ്പും സ്ഥിരമൂലധന രൂപീകരണം സംബന്ധിച്ച് നൽകുന്ന വിവരങ്ങൾ വളരെ വ്യത്യസ്തമാണ്. സംസ്ഥാന സ്ഥിതിവിവര കണക്ക് വകുപ്പിന്റെ വിവരങ്ങൾ അനുസരിച്ച് 1993–94 നും 1997–98 നും കേരളത്തിൽ 16 ശതമാനം നിരക്കിലാണ് മൂലധന നിക്ഷേപമു□ായിട്ടുള്ളത്. ഐ.സി.ഒ.ആർ(കഇഛഞ) വെറും 3.35 ശതമാനം മാത്രമാണ്. സ്ഥിര മൂലധന രൂപീകരണം സംബന്ധിച്ച കേന്ദ്ര സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഓർഗനൈസേഷൻ കണക്കുകൾ ദേശീയ-സംസ്ഥാന-തലങ്ങളിൽ വ്യത്യസ്ത രീതികളിലാണ് തയ്യാറാക്കുന്നത്. ഈ കണക്കുകൾ പ്രകാരം 1993–94 നും 1999–2000 നും ഇടയിൽ കേരളത്തിന്റെ നിക്ഷേപനിരക്ക് 32 ശതമാനമാണ്.

മേൽസൂചിപ്പിച്ച വൈരുദ്ധ്യങ്ങൾ കാരണം 2006 മുതൽ 2016 വരെയുള്ള 10 വർഷക്കാലത്തേക്ക് കേരളത്തിനാവശ്യമായ മൂലധനനിക്ഷേപം കണക്കാക്കാൻ ഐ.സി.ഒ.ആറി(കഇഛഞ)ന്റെയും നിക്ഷേപനിരക്കിന്റെയും ദേശീയതല കണക്കുകളാണ് ഞങ്ങൾ ഇവിടെ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്. കാര്യങ്ങൾ ഉദാഹരിക്കാനല്ലാതെ വ്യത്യസ്ത വളർച്ചാനിരക്കുകൾ നേരിടുന്നതിനാവശ്യമായ മൂലധനിക്ഷേപത്തിന്റെ കണിശമായ കണക്കുകൾ തയ്യാറാക്കുക എന്നത് ഇവിടെ ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടില്ല.

1993–94 നും 2002–03 നും മദ്ധ്യേ ദേശീയതല ഐ.സി.ഒ.ആർ(കഇഛഞ) 3.96 ആണ്. ഇക്കാലത്തെ നിക്ഷേപനിരക്ക് 22.1 ശതമാനമാണ്. 22.1 ശതമാനമായും സങ്കൽപ്പിച്ചാൽ 6.8,9,10,12 ശതമാനം വീതം സംസ്ഥാന ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനവളർച്ചാനിരക്കുകൾ നേടാൻ എന്തുമാത്രം നിക്ഷേപം നടത്തണമെന്നാണ് ര□ാംപട്ടികയിൽ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഇന്നത്തെ വളർച്ചാനിരക്കിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ 2005–06 ലെ ആളോഹരി വരുമാനത്തിന്റെ 14.8 ശതമാനം വർദ്ധനവാണ് 2015 ൽ ഉ□ാവുക. വളർച്ചാനിരക്ക് 10 ശതമാനം ആയാൽ ആളോഹരി വരുമാനം 2015 ൽ 238 ശതമാനം വർദ്ധിക്കും. വളർച്ചാനിരക്ക് 12 ശതമാനം ആയാൽ വരുമാനവർദ്ധനവ് 285 ശതമാനവും.

പട്ടിക 2

ഉദാഹരണത്തിന് 10 ശതമാനം വാർഷിക വളർച്ചയാണ് നമ്മുടെ ലക്ഷ്യമെങ്കിൽ അത് നേടാൻ 39.6 ശതമാനം നിക്ഷേപനിരക്ക് വേ ിവരും (പട്ടിക2). സംസ്ഥാന വരുമാനത്തിന്റെ കണക്കുമായി ഇത് ബന്ധപ്പെടുത്തിയാൽ മനസ്സിലാവുന്നത് 2006 നും 2015 നും മദ്ധ്യേ 711396 കോടി രൂപയുടെ മൂലധനം കേരളത്തിന് ആവശ്യമാണ് എന്നതാണ്. കേരളത്തിൽ ഇന്നത്തെ നിക്ഷേപ നിരക്ക് 22.1 ശതമാനം എന്നുകണക്കാക്കിയാൽ, 2006–07 ലെ സ്ഥിരമൂലധന രൂപീകരണം 20673 കോടിയാണെന്നു കാണാം. 10 ശതമാനം വളർച്ചാനിരക്ക് നേടാൻ സ്ഥിരമൂലധന നിക്ഷേപത്തെ ആ വർഷം 38423 കോടിയായി ഉയരേ തു ്. സംസ്ഥാന വരുമാനത്തിന്റെ 22.1 ശതമാനമെന്ന ഇന്നത്തെ മൂലധനനിക്ഷേപം 39.6 ശതമാനമായി ഉയർത്തുക എന്നതാണ് കേരളത്തിന്റെ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ വളർച്ചയിലുള്ള ഏറ്റവും വലിയ വെല്ലുവിളി.

മൂലധനനിക്ഷേപത്തിനുള്ള സ്രോതസ്സുകൾ ഏതൊക്കെയാണ്? 2003–04 ലെ മൂലധനനിക്ഷേപം (സംസ്ഥാന–കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ) 5000 കോടി രൂപയാണ്. ഇത് സ്ഥിര-മൂലധന രൂപീകരണത്തിന്റെ 20 ശതമാനം ആണ്. കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തികസ്ഥിതിയും കേന്ദ്രത്തിന്റെ ഉദാരവൽക്കരണനയങ്ങളും കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ ഇതിലപ്പുറമൊന്നും ഇനിയും പ്രതീക്ഷിക്കുക വയ്യ. ഇതിനർത്ഥം, മുതൽമുടക്കിന്റെ 80 ശതമാനവും സ്വകാര്യ-മേഖലയിൽ നിന്ന് ഉ ാവണമെന്നാണ്. സാമ്പത്തികവളർച്ച ത്വരിതപ്പെടുത്തുന്നതിൽ സ്വകാര്യമൂലധനത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നവയാണ് മേൽസൂചിപ്പിച്ച കണക്കുകൾ.

സ്വകാര്യമൂലധനനിക്ഷേപം മൂന്നുതരത്തിലാവാം. നേരിട്ടുള്ള വിദേശമൂലധന-നിക്ഷേപം, സ്വകാര്യ–വൻകിടകളുടെ നിക്ഷേപം, ചെറുകിട നിക്ഷേപം. ദേശീയതലത്തിൽ പോലും സ്ഥിരമൂലധന രൂപീകരണത്തിൽ വിദേശനിക്ഷേപത്തിന്റെ പങ്ക് 3 ശതമാനം മാത്രമാണെന്നിരിക്കെ കേരളത്തിൽ ഇത്തരത്തിലുള്ള നിക്ഷേപത്തിന് വലിയ സാധ്യത കാണുന്നില്ല. ഉൽപാദനവർദ്ധനവ്, തൊഴിൽ സാധ്യതാ വികസനം, സാങ്കേതികവിദ്യ മെച്ചപ്പെടുത്തൽ, എന്നിവയുടെ സഹായകരമായ മേഖലകളിൽ വിദേശ മൂലധനത്തെ പ്രയോജനപ്പെടുത്തണം. എന്നാൽ വിദേശമൂലധനത്തെ അമിതമായി ആശ്രയിക്കാനാവില്ല എന്നതാണ് സത്യം. മൂലധനത്തിന്റെ പ്രധാന സ്രോതസ്സ് ഇന്ത്യയിലെ വൻകിട വ്യവസായികളും കേരളത്തിലെ ചെറുകിട സമ്പാദ്യവും ആയിരിക്കും. നേരത്തെ ചൂ ിക്കാട്ടിയതുപോലെ വിദേശമലയാളികൾ അയക്കുന്ന പണത്തിൽ നിന്ന് മിച്ചംവയ്ക്കുന്ന ഉയർന്ന സമ്പാദ്യമാണ് കേരളസമ്പദ്ഘടനയുടെ മുഖ്യശക്തി. ഇത്തര-ത്തിലുള്ള സമ്പാദ്യങ്ങളെ കാർഷികമേഖലയിലേക്കും, വ്യവസായത്തിലേക്കും ആകർഷി-ക്കാൻ കഴിയേ തു ്.

ഇത് സൃഷ്ടിക്കുന്നതിന് താഴെപ്പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ പ്രധാനമാണ്. (1) ഇന്ന് അനുവർത്തിക്കുന്ന മേഖല തിരിച്ചുള്ള വികസനനയങ്ങളിൽ (ടലരൃേമഹ ഉല്ലഹീുാലിേ ജീഹശരശലെ) മാറ്റംവേ ിവരും. (2) ആരോഗ്യകരമായ വ്യവസായബന്ധങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും വേണം. (3) സർക്കാരിന്റെ പ്രവർത്തനം സുതാര്യവും മികച്ചതുമാക്കണം. (4) കൃഷിയിലും പരമ്പരാഗതവ്യവസായത്തിലും സർക്കാരിന്റെ മുതൽമുടക്ക് വർദ്ധിപ്പിക്കണം. (5) മർമ്മപ്രധാന പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തണം.

ഈ രേഖയുടെ ര ാംഭാഗത്ത് ഓരോ മേഖലയിലും സ്വീകരിക്കേ വികസനന-യങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിശദമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു ്. സംവിധാനങ്ങളുടെ പരിഷ്കാരങ്ങ-ളെക്കുറിച്ചും സർക്കാരിന്റെ സാമ്പത്തിക നിലയെപ്പറ്റിയും മൂന്നാംഭാഗം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ര ാംഭാഗത്തിലേക്ക് കടക്കുന്നതിന് മുമ്പായി, വികസന പരിപ്രേഷ്യത്തെക്കുറിച്ചും ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളെപ്പറ്റിയും ഹ്രസ്വമായി സൂചിപ്പിക്കുന്നത് അസ്ഥാനത്താവില്ല.

ഉൽപാദനവും ഉൽപാദനക്ഷമതയും

ഉൽപാദന മേഖലകൾ പ്രധാനമായും കൃഷി, പരമ്പരാഗതവ്യവസായങ്ങൾ, നിലവിലുള്ള വലുതും ഇടത്തരവുമായ സ്വകാര്യ വ്യവസായസ്ഥാപനങ്ങൾ, പൊതുമേഖലാ വ്യവസായങ്ങൾ, സേവനാധിഷ്ഠിത വ്യവസായങ്ങൾ പോലുള്ള പുതിയ വളർച്ചാമേഖലകൾ എന്നിവയാണ്. ഉൽപാദനവർദ്ധനവും, ഉൽപാദനക്ഷമത കൂട്ടലുമായിരിക്കണം ഈ മേഖലകളിലെ പ്രധാനലക്ഷ്യം.

കാർഷിക–പരമ്പരാഗതവ്യവസായമേഖലകളിലെ ഇന്നത്തെ മുരടിപ്പ് ഇല്ലാതാക്കേ- തു ്. നീർത്തടാധിഷ്ഠിത പദ്ധതി സമീപനം വലിയ പ്രാധാന്യത്തോടെ നടപ്പാക്കേ -താണ്. വിള അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ആസൂത്രണത്തിൽ നിന്ന് നിശ്ചിത സ്ഥലത്തു നിന്ന് പരമാവധി വിളവ് ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊ ുള്ള കൃഷിയിട അടിസ്ഥനത്തിലേക്ക് മാറണം. വിളഭൂമിയുടെ മാനേജ്മെന്റിനും ജലമാനേജ്മെന്റിനും, പുതിയ കാർഷികസ്ഥാപനങ്ങൾ

രൂപപ്പെടുത്തണം. തൊഴിൽ വർദ്ധനയ്ക്കും ഉൽപാദനക്ഷമതാ വർദ്ധനക്കും ഉപകരിക്കുന്ന സാങ്കേതികവിദ്യകൾ വ്യാപകമാകണം. ഗ്രാമീണതലത്തിൽ കാർഷികാനുബന്ധ പ്രവർത്ത-നങ്ങളുടെ വ്യാപനത്തിനുള്ള പദ്ധതികൾ സജീവമാകണം. പ്രധാനപ്പെട്ട കാർഷിക ഉൽപന്നങ്ങളുടെ വിലയിലുള്ള ഏറ്റക്കുറച്ചിൽ തടയാനുള്ള സംവിധാനങ്ങൾ ഗൗരവപൂർവ്വം സൃഷ്ടിക്കണം. മൽസ്യബന്ധനമേഖലയിൽ അക്വേറിയൻ പരിഷ്കാരങ്ങൾ ആവശ്യമാണ്.

പരമ്പരാഗതവ്യവസായരംഗത്ത് ആധുനികവൽക്കരണം, വൈവിധ്യവൽക്കരണം, സഹകരണമേഖലയിലുള്ള വ്യവസായങ്ങളെ ശക്തിപ്പെടുത്തൽ എന്നിവ അത്യന്താപേ-ക്ഷിതമാണ്. ലാഭകരമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതും ലാഭസാധ്യതയുമുള്ള പൊതുമേഖലാ വ്യവസായങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്താൻ മൂലധനനിക്ഷേപം വർദ്ധിപ്പിക്കണം. നവീന സാങ്കേ-തികവിദ്യകൾ ഉപയോഗിക്കണം. കൂടാതെ പ്രവർത്തന സ്വയംഭരണവും മാനേജ്മെന്റിന്റെ പ്രൊഫഷണലിസവും ഉറപ്പുവരുത്തണം. വളർച്ചാനിരക്ക് ദ്രുതഗതിയിലാക്കാൻ വിവര സാങ്കേതികവിദ്യ, ജൈവസാങ്കേതികവിദ്യ, വിനോദ സഞ്ചാരം എന്നീ മേഖലകളിലെ സാധ്യതകൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്തണം. ഈ മേഖലകളുടെ വളർച്ച മൂന്നുതരത്തിലുള്ള നേട്ടങ്ങളാണ് സംസ്ഥാനത്തിന് പ്രദാനം ചെയ്യുക.

1. വിദ്യാസമ്പന്നരായ തൊഴിൽരഹിതർക്ക് തൊഴിൽ സാധ്യത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
2. ഈ നൂതനമേഖലകളുടെ വളർച്ച മറ്റു സേവനമേഖലകളുടെ വളർച്ചയെ സ്വാധീനി-ക്കുകയും മൊത്തം ആഭ്യന്തര ഉൽപാദനത്തെ പരിപോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും.
3. വിവര-ജൈവസാങ്കേതികവിദ്യകൾ കയറ്റുമതി സാധ്യതയുള്ളവയാണ്.

സേവനങ്ങളുടെ ഗുണമേന്മ

സംസ്ഥാനത്തിനകത്ത് സാമൂഹ്യസേവനം നൽകുന്ന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിപുലമായ ശൃംഖലയു􀀀 ്. ഇവയുടെ ഗുണമേന്മ പതിന്മടങ്ങ് വർദ്ധിപ്പിക്കണം. ഭൗതിക സൗകര്യ-ങ്ങളുടെ വിപുലീകരണം, വർദ്ധിച്ച ജനപങ്കാളിത്തം, തൊഴിൽ സംസ്കാരത്തിന്റെ ഗുണമേന്മ മെച്ചപ്പെടുത്തൽ എന്നിവക്കാവണം ഇവിടെ ഊന്നൽ. സ്കൂളുകൾ, പ്രാഥമിക ആരോഗ്യകേന്ദ്രങ്ങൾ, അംഗൻവാടികൾ, കൃഷി, മൃഗസംരക്ഷണ ഓഫീസുകൾ എന്നിവയ്ക്കാണ് പ്രാഥമിക പരിഗണന.

സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസമേഖലയിൽ എണ്ണത്തിലുള്ള വർദ്ധനവിനല്ല, ഗുണമേന്മ വർദ്ധപ്പിക്കലിനാവണം ഊന്നൽ. പ്രീ-പ്രൈമറി വിദ്യാഭ്യാസം ശക്തിപ്പെടുത്തണം. ദളിത്, ആദിവാസി, മൽസ്യതൊഴിലാളി കുടുംബങ്ങളിലെ കുട്ടികളുടെ സാർവ്വത്രിക പ്രവേശനം ഉറപ്പുവരുത്തണം. സ്വകാര്യ അൺ എയിഡഡ് സ്ഥാപനങ്ങളെ പ്രോൽസാഹിപ്പിക്കുന്ന ഇന്നത്തെ രീതി അവസാനിപ്പിക്കണം.

ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം വികസനത്തിന്റെ സുപ്രധാന ത്വരകമാണ്. നിലവിലുള്ള സൗകര്യങ്ങളുടെ വർദ്ധന, പുതിയ തൊഴിൽസാധ്യതയേറിയ മേഖലകളിലേക്കുള്ള വൈവിധ്യവൽക്കരണം, പഠനനിലവാരം ഉയർത്തൽ എന്നിവയാണ് ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാ-സരംഗത്ത് ശ്രദ്ധ പതിയേ􀀀 വിഷയങ്ങൾ. സ്വകാര്യപങ്കാളിത്തം, ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ-മേഖലയിൽ അനിവാര്യമാണ്. എന്നാൽ, പ്രവേശനത്തിന് യോഗ്യത മാനദണ്ഡമാ-യിരിക്കണം, സാമൂഹ്യനീതി പാലിക്കപ്പെടണം. സേവന താൽപരതയോടെ ഇടപെടുന്ന ഏജൻസികളെയാണ് ഇവിടെ പരിഗണിക്കേ􀀀 ത്. അധ്യാപക നിലവാരം മികച്ചതാവണം. ഇവയിലൊന്നും വിട്ടുവീഴ്ച പാടില്ല.

- - ഭൗതിക സാഹചര്യത്തിൽ കേരളം മറ്റു സംസ്ഥാനങ്ങളേക്കാൾ ഏറെ മുന്നിലാണ്. എന്നാൽ യാത്രാ സൗകര്യങ്ങൾ തികച്ചും അപര്യാപ്തമാണ്. ജലപാതകളോടുള്ള ചരിത്രപരമായ അവഗണന തിരുത്തിയേപറ്റൂ. വടക്കു മുതൽ തെക്കുവരെ നീ􀀀 ുകിടക്കുന്ന അതിവേഗ യാത്രാസംവിധനത്തിന്റെ ഭാഗമായി റെയിൽ, റോഡ് സൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കേ􀀀 തു􀀀 ്. കൊച്ചിയുടെ വളർച്ചാ സാധ്യത പരമാവധി പ്രയോജനപ്പെടുത്തണം. വിഴിഞ്ഞം തുടങ്ങിയ പുതിയ തുറമുഖങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കേ􀀀 തു􀀀 ്. വൈദ്യുതി ഉല്പാപദവും ഉപഭോഗവും തമ്മിലുള്ള വിടവ് വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ കൂടുതൽ വൈദ്യുതി ഉൽപാദിപ്പിക്കണം. അതിന്റെ പ്രസരണം മെച്ചപ്പെടുത്താനും അതീവ ജാഗ്രത പുലർത്തേ􀀀 തു􀀀 ്.

ദാരിദ്ര്യം, സ്ത്രീപദവി, പരിസ്ഥിതി

വളർച്ച പരമാവധി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിന് ഊന്നൽ നൽകുന്ന മേൽപ്പറഞ്ഞ സാമ്പത്തിക പരിപാടികളോടൊപ്പം കേരളത്തിൽ അവശേഷിക്കുന്ന പരമ ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ തുരുത്തുകൾ ഇല്ലാതാക്കുക, വികസന പ്രക്രിയയിൽ ലിംഗ നീതി (ഏലിറലൃ ഖൗശേരല)

ഉറപ്പു വരുത്തുക, വിഭവശോഷണവും പരിസ്ഥിതി വിനാശവും ഉ□ ാകാതെ നോക്കുക എന്നതും ഉറപ്പുവരുത്തേ□ താണ്.

ഭൂരിപക്ഷത്തിന് ലഭ്യമായ സാമൂഹ്യവികസന നേട്ടങ്ങളുടെ നിലാവരത്തിലേക്ക് അത് ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തിക വിഭാഗങ്ങളെ ഉയർത്തേ□ തു□ ്. ഈ വിഭാഗങ്ങളിൽ ആദിവാസികൾ, മത്സ്യത്തൊഴിലാളി സമൂഹം, പാവപ്പെട്ടവരിലെ അശരണരായ ആൾക്കാർ എന്നിവരുൾപ്പെടുന്നു. ദളിത് ജനവിഭാഗത്തിലെ ഗണ്യമായ ശതമാനവും പരമദാരിദ്ര്യവിഭാഗത്തിൽ പെടുന്നവരാണ്. കായികാദ്ധ്വാനത്തിനായി അന്യസംസ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്ന് കുടിയേറിപ്പാർക്കുന്ന വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന തൊഴിലാളികളുടെ ക്ഷേമത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും കേരളത്തിന് കണ്ണടയ്ക്കാനാവില്ല.

ക്ഷേമനിധി പോലുള്ള സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ സംവിധാനങ്ങളുടെ വ്യാപ്തിയും ഗുണമേന്മയും വർദ്ധിപ്പിക്കണം. ഉദാരവൽക്കരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി നാശോന്മുഖമായിരിക്കൊ□ ിരിക്കുന്ന പൊതുവിതരണസമ്പ്രദായം പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കണം. അടിസ്ഥാന ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനും ചെറുകിട സമ്പാദ്യപരിപാടികൾ മുന്നോട്ടുവയ്ക്കുന്നതിലും കാര്യമായ സംഭാവന ജനകീയാസൂത്രണം നൽകിയിട്ടു□ ്. ഇതുവഴി പാവപ്പെട്ടവരുടെ ജീവിതം അൽപമെങ്കിലും മെച്ചപ്പെടുകയു□ ായി. ഈ പ്രവർത്തനം കൂടുതൽ ശക്തായി മുന്നോട്ടുകൊ□ ുപോകേ□ തു□ ്.

വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെയും ആരോഗ്യത്തിന്റെയും കാര്യത്തിൽ കേരളത്തിലെ സ്ത്രീകൾ ആർജ്ജിച്ചിട്ടുള്ള ചരിത്രപരമായ നേട്ടങ്ങളുമായി തട്ടിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ സാമൂഹ്യരാഷ്ട്രീയ മേഖലകളിലും സാമ്പത്തിക മേഖലയിലും സ്തീകൾക്കുള്ള പങ്കും സ്ത്രീപദവിയും പിന്നിലാണ്. ഇന്ത്യയിൽ സ്ത്രീകളുടെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന തൊഴിലില്ലായ്മാ നിരക്കും ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ തൊഴിൽ പങ്കാളിത്ത നിരക്കും കേരളത്തിലാണ്. തൊഴിൽ മേഖലയിലെ സ്ത്രീപുരുഷ അദ്ധ്വാനത്തിലെ ലിംഗപദവി വിഭജനവും വിവേചനവും രൂക്ഷമാണ്. ഈയവസ്ഥ മുറിച്ചു കടക്കുന്നതിന് ബോധപൂർവ്വമായ ഉപകരണമായി സാമ്പത്തികാസൂത്രണത്തെ ഉപയുക്തമാക്കണം. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വനിത ഘടകപദ്ധതി നടപ്പിലാക്കിയതിലെ അനുഭവം പ്രോത്സാഹന ജനകമാണ്, ഇതു ശക്തമാക്കണം. ജെൻഡർ ബഡ്ജറ്റിംഗ് ആരംഭിക്കണം. പഞ്ചായത്തിന്റെ കീഴിലുള്ള സ്വയം സഹായ സംഘങ്ങളുടെ ശൃംഖലകൾ (കുടുംബശ്രീ പദ്ധതി) സാർവ്വത്രികമാക്കുകയും കൂടുതൽ ലിംഗപദവി അവബോധത്തോടു കൂടി നടപ്പിലാക്കുകയും വേണം. നമ്മുടെ വിദ്യാഭ്യാസ ഉള്ളടക്കം ശരിയായ ലിംഗപദവി ധാരണ സൃഷ്ടിക്കുന്നതായിരിക്കണം. സംസ്ഥാന വനിതാ കമ്മീഷനു കീഴിലുള്ള സ്ത്രീകളുടെ ജാഗ്രതാ സമിതികൾ പ്രാദേശിക പദ്ധതികളുടെ ഭാഗമായി സംഘടിപ്പിക്കണം.

ഗുരുതരമായ വിഭവശോഷണം (വന സമ്പത്തിന്റെയും സമുദ്രവിഭവങ്ങളുടെയും അമിത ചൂഷണം, അമിതമായ മണൽ വാരൽ), മണ്ണിന്റെ ഫലഭൂയിഷ്ഠതയിലുള്ള ഇടിവ്, ജല ചംക്രമണത്തിലെ തടസ്സങ്ങൾ, മണ്ണൊലിപ്പ്, ഉരുൾപൊട്ടൽ, ജൈവ വൈവിധ്യത്തിന്റെ നഷ്ടം, പരിസരമലിനീകരണം തുടങ്ങിയ പ്രശ്നങ്ങളിൽ ദൃശ്യമാകുന്നത് സംസ്ഥാനത്തിലെ പാരിസ്ഥിതിക പ്രതിസന്ധിയാണ്. എല്ലാ പദ്ധതികളുടെയും പാരിസ്ഥിതിക നേട്ട-കോട്ട വിശകലനം നിർബന്ധമാക്കുക, അവശേഷിക്കുന്ന വനങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം, പൊതു ഉടമസ്ഥയിലുള്ള വിഭവങ്ങളുടെ നിയമനിർമ്മാണത്തോടെയുള്ള സാമൂഹ്യ മാനേജ്മെന്റ് എന്നിവ അടിയന്തിരമായി നടപ്പിലാക്കണം. ശുചിത്വവും മാലിന്യ സംസ്കരണവും ക്യാമ്പയിൻ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ഇടപെടലുകൾ ആവശ്യമുള്ള പ്രധാന മേഖലകളായിരിക്കും.

ഭരണപരിഷ്കാരം

മേൽപ്പറഞ്ഞ വികസന മാർഗം സർക്കാരിന്റെ പിൻവലിയലല്ല, മറിച്ച് കൂടുതൽ സർക്കാർ പങ്കാളിത്തമാണ്. പൊതുമുതൽ മുടക്കും സ്വകാര്യ മുതൽ മുടക്കും പരസ്പര പൂരകങ്ങളാണ്; പൊതു നിക്ഷേപമാണ് സ്വകാര്യ നിക്ഷേപത്തെ ആകർഷിക്കുന്നത്. പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങളുടെ വളർച്ച ത്വരിതപ്പെടുത്തുന്നതിലും സ്വകാര്യനിക്ഷേപം ആകർഷിക്കുന്നതിലും വളർച്ചയ്ക്കും സാമൂഹ്യ അംഗീകാരം നേടുന്നതിനും സർക്കാരിന് സുപ്രധാനമായ ഒരു പങ്ക് വഹിക്കാനു□ ്. ഭരണപരിഷ്കാരങ്ങളോടുള്ള നമ്മുടെ സമീപനം കേരളത്തിന്റെ മുൻ മുഖ്യമന്ത്രി ശ്രീ ഇ.കെ.നായനാർ അധ്യക്ഷനായിരുന്ന മൂന്നാം ഭരണ പരിഷ്കാര കമ്മീഷന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും. ജീവനക്കാരുടെ പുനർവിന്യാസം പൂർത്തിയാക്കിക്കൊ□ ് വികേന്ദ്രീകരണപ്രക്രിയയുടെ സ്ഥാപനവത്ക്കരണം, ചട്ടങ്ങളും നിയമങ്ങളും ഭേദഗതി ചെയ്യൽ, പ്രാദേശികതലത്തിലുള്ള ഓഫീസുകൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനുള്ള പുതിയ മാർഗ രേഖകളും നടപടിക്രമങ്ങളും രൂപീകരിക്കൽ, പഞ്ചായത്ത് ഭരണത്തിന്റെ കമ്പ്യൂട്ടർവത്ക്കരണം, കൂടുതൽ ഫലപ്രദമായ ജനാധിപത്യ സംവിധാനങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തൽ തുടങ്ങിയവ ഏറ്റവും അടിയന്തിര കടമകളായിരിക്കും.

ജില്ലാ ആസൂത്രണ സമിതികൾ ശക്തമാക്കണം. പ്രാദേശിക പദ്ധതികൾ സംയോജിപ്പിച്ചുകൊ ് ജില്ലാപദ്ധതിക്ക് രൂപം നൽകുക, നീർത്തടാധിഷ്ഠിത സമീപനം വഴി കാർഷികാസൂത്രണം മെച്ചപ്പെടുത്തുക, ഗ്രാമസഭകളും അയൽകൂട്ടങ്ങളും ശക്തമാക്കുക തുടങ്ങിയവയും അടിയന്തിരശ്രദ്ധയർഹിക്കുന്നു. ജനാധിപത്യവികേന്ദ്രീകരണം നല്ല പൗരത്വത്തിനും മെച്ചപ്പെട്ട ഭരണനിർവ്വഹണത്തിനും അത്യാവശ്യമായിരിക്കുന്നതു പോലെ തന്നെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുടെ ആക്കം കൂട്ടുന്നതിനും അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്.

....